

**ENGLISH PROVERBS
AND SAYINGS
WITH THEIR ABKHAZ
TRANSLATIONS AND
EQUIVALENTS**

**АНГЛЫЗ
ЖӘАҢКАҚӘА
АҢСШӘАХЬ
ЕИҢАГАНЫ**

ВЕРИТЕСЬ И ДИ
ВЕРИТЕСЬ ДИ
ТАМ ГОДИНТ ДИ
ДИ ДИСТАДИ
ПЕЛЛАВИОД

ЕИИТНА
АБМАЯПАБЖ
ДХАБШОПА
ИНАТАТН

АНГЛЫЗ ЖӨАПКАҚӨА
АҚСШӨАХЬ ЕИТАГАНЬ

ЕИҚӨДЫРШӨЕИТ
В.Касланзиа,Л.Мерцхөлаа

**ENGLISH PROVERBS AND SAYINGS
WITH THEIR ABKHAZ
TRANSLATIONS AND EQUIVALENTS**

Collected by
Kaslandzia V. and Mertskhulava L.

SUKHUM 2001

ENGLISH ALPHABET

Aa

B b

Cc

Dd

Ee

Ff

Gg

Hh

Ii

Jj

Kk

Ll

Mm

Nn

Oo

Pp

Qq

Rr

Ss

Tt

Uu

Vv

Ww

Xx

Yy

Zz

PREFACE

The present collection of English proverbs and sayings suggested to the readers' attention includes about 500 units.

The collection includes the most frequently used English proverbs and sayings both in everyday speech and literature.

The book can be used by students of the Sukhum Open Institute, the Abkhaz State University and by senior pupils of secondary schools. It can also be useful for school teachers, interpreters, and scholars dealing with comparative - typological research of Abkhaz and English proverbs.

The English proverbs and sayings are given in the alphabetical order. The translation of the proverbs and sayings is done in the following way:

1. If there is no Abkhaz proverb coinciding with English in meaning and in figurativeness, the English proverb is translated into Abkhaz literally. Literal translation can be used when it doesn't contradict linguistic perception of Abkhaz reader: a bad beginning makes a bad ending-*иееимкәа узлаго аус. иееимкәа уалгоит*.

A bird may be known by its song - *Ацыс ашәахәашьала иудыруеит*.

2. For English proverb's translation authors choose Abkhaz proverb coinciding with English one both in meaning and in figurativeness: beggar can never be bankrupt- *аҭар ахаангы дкәатрахазом*, there is the time for everything- *зегьы аамҭак-аамҭак рымоуп*, the fish dies at the head- *аҭсыз ахала ибаауеит*, two heads are better than one- *хык ацкыс и-хык хәа*.

3. Authors of collection don't confine to the selection of analogues proverbs, and give the literal translation. It is done with the purpose of keeping the essential figurative meaning which lies in the English proverb: a bird in the hand is worth two in the bush-иахьатәи акәтаҭь еиҭьуп уацәтәи акәты ацкьыс, унапаҭы цыск умазар еиҭьуп, ачыкь аҭы ю-цыск узылатәазар ацкьыс - a black hen lays a white egg - ажә еиқәацәаҭы ахш шкәакәоуп, акәты еиқәацәаҭы акәтаҭь шкәакәа ацоит.

4. Authors only selected these Abkhaz proverbs which had a corresponding English meaning: tastes differ - азәы ан дигәацхоит, азәы ацҳа.

АҢСУА АЛФАВИТ

А
Б
В
Г
ГЬ
Г
ГЬ
Д
ДӘ
Ц
ЦЬ
Е
Ф
Ф
Ж
ЖЬ
ЖӘ
З
З
ЗӘ
И
К
КЬ
Қ
ҚЬ
К
КЬ
Л

М
Н
О
Ө
П
П
Р
С
Т
ТӘ
Т
ТӘ
У
Ф
Х
ХЬ
Х
ХӘ
Ц
ЦӘ
Ц
ЦӘ
Ч
Ч
Ш
ШЬ
ШӘ
Ы

Апхьяжәа

Апхьяа идаагало ашәкәы еиднакылоит хәышә
англыз жәаңка.

Аизга ианылеит англыз бызшәаеы лассы-лассы
иуцыло ажәаңкақәа рыхәтәк. Арт ажәаңкақәа
ахархәара рымоуп ацәажәараеҕы асахьаркыратә
литератураеҕы.

Ашәкәы лымкаала Акәатәи иаарту аинститути
Аңснытәи ахәынтқарратә университети иртоу
астудентцәеи аихабыратә классқәа рәы итәоу
ацаоцәеи ирызкыуп. Уи рхы иадырхәар алшоит иара
убас арцаоцәа. аиҕагаоцәа. арцагашәкәқәа
реикәршәаоцәа. англыз жәаңкақәа аңсуа жәаңкақәа
иреырңшны ҕызцаауа ацарауаа.

Аизгаеы англыз жәаңкақәа алфавитла
еишьтаргыланы иарбоуп.

Аизга ианылаз англыз жәаңкақәа аңсуа
бызшәахы абас еиҕагоуп

1. Англыз жәаңка цакыла иазааигәоу ма еиңшу
ыкамзар. усқан уи ишиашоу. ажәа-жәала еиҕаагоит.
Англыз жәаңка абас ианеиҕагоу хшыюзышьтра
рзаауеит абарт- англыз жәаңка ацакы зака ииашаны
еиҕагоу. аиҕага аңсуа пхьяаы ибызшәатә хдырра зака
иазааигәоу. иашьашәалоу.

A bad beginning makes a bad ending. -Иееимкәа узлаго аус.
иееимкәа уалгоит

А

A bad beginning makes a bad ending.

Иееимкәа узлаго аус. иееимкәа уалгоит

A bald head is soon shaven.

Ахкьаш ихы аркәыдра мариоуп

A beggar can never be bankrupt.

Аҗар ахаангы дкәатрахазом

A bird in the hand is worth two in the bush.

Унапаәы цыск укызар \умазар\ еиҗуп. ачыкь аәы о-
цыск узылатәазар аацкыс

Иахьатәи акәтаҗь еиҗуп уацәтәи акәты ацкыс

A bird may be known by its song.

Аңсаатә \ацыс\ ашәахәашьала иудыруеит

A black hen lays a white egg.

Акәты шкәакәагы акәтаҗь шкәакәа ацоит

Ажә еиқәацәагы ахш шкәакәоуп

A black plum is as sweet as white.

Абхәа еиқәацәагы \ажь еиқәацәагы\ абхәа
шкәакәагы \ажь шкәакәагы\ ргьама акоуп

A blind man would be glad to see.

Алашә зегь реиха ииҗахыу ила иабозар ауп

Алашә ииҗахыу-облакы

A blind man will not thank you for a looking glass.

Алашә асаркьа иутар. җабуп хәа уаихәазом

Ахәы \ахахәы\ змам аххәа иазиуазеи

A burnt child dreads the fire.
Иблыз ахэчы амца дацэшэоит
Амца иаблыз ахьшэашэагы дацэхэоит

A cat in gloves no mice.
Анаптарца \анапхаз\ зымгоу ацгэы ахэынап азкзом

A cock is valiant on his own dunghill.
Арбагь ахатэы кьамсар ианылагылоу агэы гэгэоуп

A cold hand, a warm heart.
Анапы хьшэашэеи агэы пхеи \знапы хьшэашэоу игэы
пхоуп\

A common servant is no man's servant.
Зегы рымац зуа ихы амац изузом

A constant guest is never welcome.
Лассы-лассы иутаауа асас еигэргьазом

A courageous man never wants weapons.
Агэмшэа бцъардагь дхацоуп

A crow is never the whiter for washing herself often
Акэраан егьа иукэабаргы изышкэакэахазом

A curst cow has short horns.
Ажэкша атэыџақэа кэаџхоит
Ажэкша тэыџадоуп

A dog in the manger.
Алацэгэа иаргы иафом, изфогы ианатом

A drowning man will catch at a straw.
Азы иаго аҭэыц дахьынхалоит \дамцасуеит\

A dead bee makes no honey.
Ицсхьоу ашьха ацха азеизгом

A fault confessed is half redressed.
Зыгха еилызкааз абжа ианарыжьуеит

A fool may sometimes speak to the purpose.
Зны-зынла ахагагь кəшрак ихəар ауеит
Ахагагь иажəа кəышуп

A fool may give a wise man counsel.
Агазагьы акəыш абжьагажəа аниеихəо ыкоуп
Ахага иажəа кəышуп

A fool's bolt may sometimes hit the mark.
Агазагьы зны-зынла аиаша ихəоит

A fool when he is silent is counted wise.
Агаза аңғимтұа дкəышу цьыршьоит

A fox is not taken twice in the same snare.
Абгахəыцы шьацхəак ала ыынтə иузкуам

A friend in need is a friend indeed.
Агəакрағы ао ызара уызуа \иуывагыло\
иоуп аоызацəкьа
Аоыза агəакрағоуп дахьыудыруа

A friend is never known till a man have need.
Агəакра уақəшəаанза уоыза дуздырзом
Агəакрағоуп аоыза дахьыудыруа

After a storm comes a calm.

Афартын ашьтахь тынчрахойт
Амщцэгъа амшбзиа ацуп
Амщцэгъа шыбзиахарыз. ауаюы баацсы дыбзиахондаз

After death the doctor.
Азэы даныцсы ахақым дизааргон хэа

After rain comes fair weather.
Ақэаршюы ашьтахь амш еилгойт

After us the deluge.
Сара сышьтахь адунеи зтэарахаант зхэаз иеипш
Сара сышьтахь ахахэгъы ауаант зхэаз иеипш
Сара сышьтахь дгыли-жэани еикэыбгаант

A gift though small is welcome.
Ахамта хэыцгы хатыр ақәуп
Ууа бзиа иуто кәнумшьан

A gift with a kind countenance is a double present.
Гәык-цсык ала иуырто ахамта ю-хамтак ирыцсоуп
Ууа бзиа иуито \ахамта\ кәнумшьан

A good evil does not fear the hammer.
Ацсангыри бзиа ажьахэа иацәшәазом

A good beginning makes a good ending.
Ибзианы узлаго \аус\ ибзианы уалгойт

A good deed is never lost.
Аус бзиа \абзиара\ ацыхәтәа ыззом
Абзиара уны азы иат

A good dog deserves a good bone
Ала бзиа абаю бзиа артоит
Лахь иадшны ахәы ршоит

A good name is better than riches.
Ахьз бзиа амал ацкыс еиҕуп

A good horse should be seldom spurred.
Аеы бзиа амахмыз атахзам

A good wife makes a good husband.
Аңхәыс бзиа ахацагы аяаора илылхуеит

A horse stumbles that has four legs.
Аеы цышьшьапык шацоугы ишьацәхныслоит

A lie has no feet.

Амц ашьапы амазам \ацазам\
Амц мцуроуп

A little pot is soon hot.
Ачуан хәыцы лассы ишуеит
Аччаа игәы иаҕоуп

All are not thieves that dogs bark at.
Ала зеишуа зегы аугычху

All is fish that comes to net.
Укаҕа иаанаго зегы цсызуп

All is not gold that glitters.
Ицырцыруа зегы аухьыху

All lay load on the willing horse.
Аеы машьца зегы аидара ақәырцоит

Аеы машьца \зыкpa мариоу\ абга ґязом

All men are mortal

Имґсуа азэгьы дыказам

All things come to those who wait.

Акры зычхаз акры ибеит \акры зычхаз ашөбгы тлазны ибеит\

A man can die but once.

Ауаюы знык ауп даныґсуа

A man of courage never wants weapons.

Агәымшәа бцъардагы дхацоуп

A man thinks his own geese swans.

Досу илаґабаа дилаґыцъцоуп

Among the blind the one-eyed man is king.

Алашәцәа анеиза алакьышә хыс дкарцон

A new broom sweeps clean.

Аюымсаг ғыц ибзианы иаґссоит

An ass is but an ass, though laden with gold.

Ахахә шбылгыо ихәтәзом

As is the garden, such is the gardener.

Абахчаазаю ибахча иара иеиґшхоит

Досу илеи-ихәеи иара иеиґшхоит

A sheep of the old flock.
Асыс ан еидшхоит
Ан лкалт апха илѣацѣхоит
Аеггы жалала июеит

A shy cat makes a proud mouse.
Ацгѣы пхашья ахѣынац арцагьоит

As you sow you shall mow.
Илоуцаз ааурыхуеит \илоуцаз ауп иааурыхуа\

A snow year, a rich year.
Ас дуи аеаора бзиеи

A tree is known by its fruit.
Ацла иѣало ашѣыр ала иудыруеит
Аеада алымхала иудыруеит-ауааы иажѣала

A woman's work is never done.
Апхѣыс луыс нцѣазом

A word spoken is past recalling.
Знык иухѣаз ажѣа узырхынхѣзом
Ахыткьарей ажѣаткьарей

В

Barking dogs seldom bite.

Мыцхѣы ишуа ала цхазом

Beautiful flowers are soon picked.
Ашѣт шкѣакѣа мыцхѣы иѣахазом \ашѣт
шкѣакѣа лассы иѣырхуеит\

Best defence is offence.

Ажәыларә зегъы ирейгъу хыхъчароуп

Better a glorious death than a shameful life.

Хьызла аҕсра еигъуп хьымзгъла адәы уқәзар ацкыс

Better to bed supperless than to rise in debt.

Уаххьа ымфазакәа ушьталар еигъуп. ауал укуны
угылар ацкыс.

Birds of a feather flock together.

Еицшу аҕсаатә цъарак рееизыркуеит \еизоит\

Blood will have blood.

Ашьа ашьа ахылҕеиаауеит

Анышә ужыр анышә аауеит

Ацәгъара ацәгъара ахылҕеиаауеит

Borrowed garments never fit well.

Амаҕәауаара ауаџы инаалазом

By the work one knows the workman.

Ауаџы икымҕала дудыруеит

С

Cards are the devil's books.

Амаца аџстаа ишәкәоуп

Амаца џыстаамусхәуп

Care killed a cat.

Аиха ажъакца иафоит, ауаџы-агәырџа

Catch the bear before you sell his skin.

Амшә зны ахаҭа кы, нас ацәа ҭиы

Ацыҭ аҭла иқәцалан ахә зшьоз хәа

Choose a wife on a Saturday rather than on a Sunday.

Аҭхәыс асабшоуп даналухыша \уи мьышала ибзиан
деилахәоуп\

Аҭхәыс аизараҭы думхәан, ацә шьхалбаан иааумхәан

Claw me I will claw thee.

Сахьафо убагыр, уахьафо збагып

Уҭи-сыҭи еишьтоуп

Come with the wind, go with the water.

Зыла уааи ҭшала уца

Азы иаанаго аҭша иагоит

Алҭы ианаго ҭьалҭы иагоит

Concerning taste there is disputing.

Азәы ан дигәаҭхоит, азәы-аҭха

Cross the stream where it is ebbest(shallowest).

Азы иаха иахьыҭҭароу уыр

Аҭан узымдыруа азы уеалоумыжьын

Crows do not pick crow's eyes.

Акәраан акәраан ала ҭнахзом

Алажьы ала иафазом

Curses(misdeeds) come home to roost.

Ауаюы ажра изумжын акәымзар, уара ухаҭа уҭахауеит

Ажра зжыз иҭа дҭахаит

Ацәгьа зуа абжа изацуп

Curst cows have curt horns. God sends a curst cow short
horns.

Ажәкша атәыџа хтәоуп \ажәкша анцәа атәыџақәа
аимтәит\

Ажәкша атәыџа хжәоуп

D

Death is the grand leveller.

Ацсра зегъы еикаранатәуеит

Destroy the lion while he is yet but a whelp.

Алым шласбо иушьыроуп

Do good and throw it into the sea.

Абзиара уны амшын иалажъ

Абзиара уны азы иат

Do in Rome as the Romans do.

Рим уаныкоу Римаа\Римлианаа\ реипш ухы моацга

Зашхәа утоу иашәа хәа

Узлоу рхылда ухаца

Dog does not eat dog.

Ала ажъы ала иафом

Dog eats dog.

Ала ажъы ала иафоит

Don't count your chickens before they are hatched.

Укәцарақәа хыцаанза иумгхьазан

Ацыг ацла иқәцалан ахә зшьаз хәа

Don't keep a dog and bark yourself.

Ала умазар уара умшын

Don't look a gift horse in the mouth.

Хамтас иуыртаз аеы аеыта уцампшыны

Ууа бзиа иуито \ахамта\ кенумшьян

Dumb dogs are dangerous.

Иумеишуа ала еиха ишээртоуп

Ацгәы икьиуа ацкыс имкьиуа еиха еицеоуп

Each bird likes to hear himself sing.

Ацсаатәкәа зегъы дара рашәа рхәалар ртахыуп

Дасу илаҭабаа дилаҭыцъцоуп

Each bird likes to hear himself sing.

Ацсаатәкәа зегъы дара рашәа рхәалар ртахыуп

Дасу илаҭабаа дилаҭыцъцоуп

Early sow , early mow.

Заа илоуцо заа иҭоугалоит

Early start makes easy stages.

Заа уалагар заа уалгоит

Ease makes thief.

Амшгара аҭычрахь укылнагоит

Easier said than done.

Ахәара мариоуп, акацара цәгьоуп

East or West , home is best.

Амрагыларагы амраҭашәарагы рацкыс аоны рейҭьуп

Ухатәы ехәа зегь рацкыс ипхоуп

Easy come , easy go.

Мариала иааз мариала ицоит

Азы иаанаго ацша иагоит

Eat an apple going to bed , make the doctor beg his bread.
Уанышътало ацәа уфар ахақым дгархоит

Error is always in haste.
Аццакра агха ацуп
Иццакыз иңа длашәхеит

Every ass loves his own bray.
Аеадагы акаабжь иара иагәацхоит
Дасу илаҭабаа дилаҭыцъцоуп

Every bean has its black.
Акагы згым азәгы дыказам
Акы згым ацсы иоуп

Every bird likes its own nest.
Ацсаатәқәа зегы рытра бзиа ирбоит
Адагыгы сызтоу азы зегы иреихандаз ахәоит

Every country has its customs.
Атәылақәа \ажәларқәа\ зегы рхатәы цас-қабз рымоуп

Everything is good in its season.
Зегы ианраамто ибзиоуп \зегы аамҭак-аамҭак
рымоуп\

Every day is not Sunday.
Амшқәа зегы аумәышаху \ауныхәаху\
Бзиара нагза ыказам

Every dog is a lion at home .
Алақәа зегы рыюны лмыс рхы рылхьазоит

Every heart knows its own bitterness.

Зегъы гѣакрак –гѣакрак рымоуп
Досу иахьихъуа даѣѣоит

Every man has weak side.
Акы згым уаѣ дыказам

Every man has his faults.
Ауаа зегъы гхак-гхак рымоуп
Акы згым уаѣ дыказам

Every man to his taste.
Азѣы акы игѣаѣхоит, даѣазѣы даѣакы
Азѣы ан дигѣаѣхоит, даѣазѣы- аѣѣа

Everyone jumps a low wall.
Аѣзы ахьылакѣу зегъ хьѣѣуеит
Агѣара ахьылакѣуы ихьѣѣуеит

F

Fair and softy goes far.
Зыбыз зырхааз аин иаинызгъы ианарѣѣеит иаинмызгъы
ианарѣѣеит

Fat hens lay few eggs.
Акѣты ѣсыла ѣазом

Fight fire with fire.
Амѣа мѣала уабашь
Амѣа мѣала идырѣѣоит

First catch your hare, then cook him.
Ажъа зны икы нас изы
Аѣыѣ аѣѣа иѣѣѣалан ахѣ зшьаз хѣа

First come , first served.

Аңхъа иааиз аңхъа имац руеит
Шьыжь игылаз иеан еаба ацеикит

Fish begins to stick at the head.

Аңсыз ахала ибауеит

Flies haunt lean horses.

Аеабаа мыцхэы амц ачычоит \ихтаркуеит\
Агэара ахылакэу ихыцуеит

Follow the customs or fly the country.

Уахыкоу атэылакны икарцо каца, мамзаргы уалцны
уца

Зашхэа утоу рашэа хэа

Узлоу рхылца ухаца

Fools build houses, and wise men buy them.

Агаза аоны иргылоит, акэыш дыоналоит \ицэигоит\
Агаза дыкамзар акэыш иифоз

Fools never know when they are well.

Агаза бзиа даныкоу издырзом

Fools will be meddling.

Агаза иуысуггы иуысымгы иеалаижьеуеит
Уцъам злам умхацэ алоутан

Forbidden fruit is sweet.

Иуфар калом ззырхэо мыцхэы ихаахоит
Атэым кэтыжь хаауп

Fortune is easily found , but hard to be kept.

Анасың \аразкы\аиура мариоуп, айқәрхара ауп
акэымзар

Fortune is good to him who knows to make good use of her

Анасың \аразкы\ зхы иазырхәо изоуп изыбзиоу

Fortune favours fools

Агаза анасың ицуп

Fortune to one is mother, to another is stepmother

Анасың \аразкы\ цьоуки рзы иануп, цьоуки рзы иандсоуп

Four eyes see more than two

Цшы –лакы еиха еиғыны ирбоит ю-блакы рацкыс
Лак иамбо лак иабоит

Friends may meet but mountains never

Адызеи адызеи еикәшәоит, аха ашьхеи ашьхеи
зеикәшәом

G

Getting is easier than keeping

Аиура\арҳара\ еиха имариоуп ацәахрацкыс

Give every man thy ear, but few thy voice

Зегы урзызырәы, аха амцхә умхәан

Give never the wolf the wether to keep

Аты абга хьчатәыс иамоумдан

Gifts from enemies are dangerous

Аға икынтә иуоуа ахамта шәартоуп

Good advice is beyond price.
Абжъагажѣбзиа хѣы амазаим

Good ale will make a cat speak.
Ауараш бзиа ацыгѣгы арцѣажѣоит

Good counsel does no harm.
Абжъагажѣ бзиа акгы иуцырхагазам

Good counsel never comes amiss.
Абжъагажѣа бзиа ахаангы ихъшѣазам \ихъшѣахом\

Good deeds remain , ill things else perish.
Ауыс бзиа ада зегы цсуеит
Абзиара ацыхѣтѣа ыззом
Абзиара уны азы иат

God defend me from my friends; from my enemies I can
(will) defend myself.
Сѣызцѣа анцѣа сырцѣихъчар, саѣацѣа сара схала схы
рцѣысыхъчоит

Good fame is better than a good face.
Ацшра бзиа ацкыс ахъз бзиа еиѣуп

Good finds good.
Абзиа\ра\ абзиа\ра\ ацшаауеит
Абзиара абзиара ахылѣиаауеит

Good health is above wealth.
Амал ацкыс агѣабзиара еиѣуп
Малс икоу гѣабзиароуп

Good horses make short miles.
Аѣы бзиа амоа аркѣаѣуеит

God sends fortune to fools.
Агаза анцәа дрыцхайшьоит

Grasp all, lose all.
Зеггы ирышьталаз, зеггы ицәызуеит
Q-жъак ирышьталаз акгы изымкзеит

Great barkers are no biters.
Мыцхәы ишуа ала цхазом

Great men have great faults.
Ауаа дуқәа агха дуқәагы карцоит

Great talkers are little doers.
Амцхә зхәо амац кайцоит

Guests that come by daylight are best received.
Еынла иутаауа асас уиеигәрҕаны дудукылоит

Happy is he that in his children.
Хшарала насыц змоу иоуп анасыцдәкыа змоу
Ахшара бзиа дызмоу анасыцгы имоуп

Happy is that knows not himself to be otherwise.
Насыц сымоуп хәа зхы иазызхәо \згәы иаанаго\ иоуп
насыц змоу

Haste makes waste.
Аццакра аамтарзроуп, иццакыз иаамта ызит
Иццакыз ица длашәхеит

Harted is blind, as well as love.
Ацәымҕрагы абзиабареицш илашәуп

Hawks will not pick hawks' eyes.
Ахьшь ахьшь ала тнахзом

Ала ажыы ала иафом\иафазом\

Health is not valued till sickness comes.

Ауааы дыммазаахаанза агэабзиара зыцсоу издырзом

Hear twice before you speak once.

Оынтэ узырөы знык ихэа

Бжынтэы ишэа знык ипка

He changes a fly into an elephant.

Амци аслани еитницсахлеит

Аеи аеадеи еитницсахлеит

He is an ill guest that never drinks to his host.

Ацшэма иныхэаэа зымжэыз дсасым

He is lifeless that is faultless.

Акгы иафым \казымцо\ иоуп зхы змышьуа.

He knows best what good is that has endured evil

Агэакра зхызгахьоу иоуп абзиара ахэ здыру.

He that begins many things, finishes few.

Ауыс рацэа нап азыркыз амацгы изыкацом

Зеггы ирылаго акгы изыкацом

О-жьак ирышьталаз акгы изкзом

He that blows in the dust, fills his eyes with it.

Асаба зыргыло ила асаба хылоит

He that burns his house, warms himself for once.

Зыюны зыблыз зныкоуп иеанирцха

He that coddles his child, provides for his enemy.

Зыхшара дыркфынцыцны дзаазаз,ага изы диаазоит

He that dies, pays all debts.
Иңсыз уал иқәзам

He that does not respect is not respected.
Азәгыфы ҳағыр иқәзымцо иаргыы ҳағыр иқәзам

He that does ill, hates the light.
Ахәымгара кәзцо алашара дацәшәоит

He that is ill to himself will be good to nobody.
Зхазы акгыы иаңсам даәазәы изгыы акгыы даңсазам

He that is warm thinks all so.
Иҳәы-иңха икоу зеггы ус икоу цыишьоит
Тәи млашыи зеибадырзом

He that has no children knows not what is love.
Ахшара дызмам ахшара ибзиабара закәу издырзом
Зда дымңсыц уца диумырцәыуан

He that has no money needs no purse.
Ацара змам ацаратра зиҗахыуеи

He that has a full purse, never wanted a friend.
Зцаратра ҳәу җыза диҗахзам

He that has nothing is frightened at nothing.
Акгыы змам акгыы\азәгыы\ дацәшәазом\дицәшәазом\
Еиқәа зшьам ишьухуеи

He that lies down with dogs must rise up with fleas.
Алақәа ирыцшьҗало аз дыркуеит

He that marries for wealth, sells his liberty.
Амал азы пхәыс дызгаз, ахақәитра ицәызуеит

He that mischief, mischief catches.
Ацəгьара згəы иҭоу ацəгьара дақəшəоит
Ажра зжыз иҭа дҭахаит

He that never fails, never grows rich.
Амашəыр иақəымшəац дызбеиахом
He that never fails, never grows rich.
Аеы иақəымтəац аеы дканамышьзац

He that never climbed, never fell.
Ацла иқəымлац ацла далмышьорыцт
Аеы иақəымтəац аеы дканамышьзацт

He that nothing questions nothing learns.
Акагы иазымцаауа акагы изцом.

He that once deceives is never suspected.
Знык амц зхəаз игəра прагом

He that seeks trouble never misses.
Ацəгьа\ра\ иашьҭоу ацəгьа\ра\ дақəшəоит

He that serves God for money will serve the devil for better wages.
Ацаразы анцəа имац зуа, аостаагы имац иуеит еиха
иоур

He that speaks without care shall remember with sorrow.
Умхəыцзакəа иуфо уахьымхəыр калазом

He that will eat the kernel must crack the nut.
Аакан зфар зҭахыу аакан цьероуп

He that will enter into Paradise must have a good key.
Цьанат ицарц зҭахыу ацацха бзиагы имазароуп

He that will steal a pin, will steal a pound.
Агәлаца уцәыззаз уцаратрагы уцәизоит

He that will steal an egg, will steal an ox.
Акәтагь ззаз ацәгы изоит

He that would have eggs must endure the cackling of hens.

Акәтагь зтахыу акәйтқәа рыкакабжыгы \рыкаркар-
быжыгы\ ихы иалазароуп

He that would eat fruit must climb the tree.
Ашәыр уфар утахызар ацла уқәлароуп

He who does not work neither shall eat.
Ауыс зымуа кыр имфароуп

He who does a borrowing, goes a sorrowing.
Ацара зыцсахуа гәыроа игхазом

He whose belly is full, believes not him who is fasting.
Зызхара ыфаны икоу азәгы
амла дакуеит хәа дыказам
Тәи млашыи зеибадырзом

He who would catch fish must not mind getting wet.
Ацсыз зкырц зтахыу дбаазар хәа дымшәароуп

Homer sometimes nods.
Зны-зынла Хомергы агха кайцоит
Гха змышьуа азәгы дыказам

If you are sitting on his cart you must also sing his song.

Зуардын уақәтәоу иашәа ухәароуп

Зышхәа утоу иашәа ухәароуп

If you cannot bite, never show your teeth.

Узымыцхауазар ухаңыц хыумырцъацъар ауп

If you after two hares, you will catch neither.

О-жъак урышьталар акгы узкзом

If you throw mud enough, some of it will stick.

Азәы ахәынцәа иқәутәар уаргы пытк уқәтәоит

If you wish good advice consult an old man.

Абжъагажәа бзиа уахарц утахызар, абырг уизцаа

If you would make an enemy, lend
a man money, and ask it of him again.

Аға дурхарц утахызар аңара ирңсах, нас исыт хәа
иахәа

If we give more to the flesh than we ought, we nourish an
enemy.

Амцхә уфар уаға дургәырғьоит

I'll- gotten, ill- spent.

Цәгьала иуырхауа цәгьала инухуеит

Азы иаанаго аңша иагоит

I'll examples are like contagious diseases.

Ағырңшы бааңс ачымазара ғкы иааызоуп

I'll news flies fast.

Ажәабжъ бааңс ажәлар иаразнак ирылацәоит

I'll weeds grow apace.
Аҳаскын баацс лассы иазҳауеит

In every beginning think of the end.
Узлаго ушалгогы уазхәыцроуп

In the country of the blind the one – eyed man is king.
Алашәцәа ртәылаәы акышә дыкралуп\даҳыуп\

It does not mend matters to cry , crying will not mend matters.
Цәыуарыла ауыс акгы узахәом

It is hard to please all.
Зегы ргәы иакәшәо казцо азәгы дыказам

It is not enough for a man to know how to ridf, he must know how to fall.
Аеықәтәара мацара акәым аеы ушканажьюагы
удыруазароуп

It is not work that kills, but worry.
Ауааы аусура мацара акәым дызго , агәырәоуп

L

Learn to say before you sing.
Зны ацәажәашья ца нас ашәахәашья

Let him that earns the bread eat it.
Ача аазрыхыз иоуп ача зфаша
Акрызуыз акрифоит

Like cow , like calf.

Ахэыс ан иеицшхоит

Досу илеи ихэеи иара иеицшхоит

Ан лкалт апха илеацэхоит

Like mother , like daughter.

Апха лан длеицшхоит

Ан лкалт апха илеацэхоит

Like will to like.

Еицшу еибацшаауеит

Аеыцхти аеыцхти еибабыгуеит

Little bird is content with a little nest.

Ацыс хэчы атра хэчы агэацхоит \ахы аланагзоит\

Little fish are sweetest.

Ацсыз хэычы зегь реиха ихаауп \агьама бзиоуп\

Little wit in the head makes much work for the feet.

Ахыдара мыцхэы ашьапы араацсоит

Lock the stable- door after the horse is stolen.

Аеы анырзалак аеытрашэ аркра абахэарто

Азэ ажэ анырза ажэтрашэ иргэжэон хэа

Lost time is never found again.

Иуцэызыз аамта узырхынхэуам

Look not a gift horse in the mouth.

Хамтас иуыртаз аеы ац уцампшыи

Ууа бзиа иуицо кэнумшьан

Lord helps those who help themselves.

Зых иахэо анцэагы дихэоит

Love is a malady that can't be cured.
Абзиабара уаџы изымхэышэтəуа чмазароуп

Love is neither bought nor sold.
Абзиабара иагьузаахəом иагьузытиуам

Love me , love my dog.
Сара бзиа субозар, слагьы бзиа иубозар ауп

M

Man is mortal.
Имцсуа азəгы дыказам

Man proposes but God disposes.
Иухəо анцəа иуыцихəозароуп

Make a bridge of silver for a flying enemy.
Зышьтахь уаиазырхаз аға аразынтə цха изыхца

Make a golden bridge for a flying enemy.
Ионы идəықəлаз аға ахьтəы цха изыхца.

Many a good father has but a bad son.
Аб бзиагьы аға баацс диауыр калоит
Атаацəагьы кьахəк дрылиаауеит

Many a good cow has a bad calf.
Ажə бзиагьы ахəыс баацс ахшар калоит
Атаацəагьы кьахəк дрылиаауеит

Many hands make light work .
Анапырацəа ауыс армариоит
Напеилацса уаџ даазоит

Many stumble at a straw and leap over a block.
Ауы ззаз ах дхыркылеит

Measure thrice and cut once.
Хынтә ишәа знык иңка

Men may meet but mountains never.
Ашьхеи ашьхеи еикәшәазом, аха ауааи ауааи еиниоит
Агабғыци ашьхабғыци еикәшәоит

Money begets money.
Аңара аңарахь ииасуеит
Мали мали еиәахауеит.

Money makes money.
Аңара аңара канацоит

More haste less speed.
Зака уыццакуа акара уагхоит
Иццакыз иңа длашәхеит

Much water runs by the mill that the miller knows not of.
Ажъа абахә иацәыгәшуан, абахә ажъа аңсы җасгы
икамызт

Muck and money go together.
Алыми алыми еицныкәоит \еицуп\

My house is my castle.
Сара сыюны сара сзы ибаашуп

Name not a rope in his house that has hanged himself.

Зеыкназхаз ионы ашаха атызшәа рхәазом

Near is my shirt but nearer is my skin

Схарц сцәа иазааигәоуп, аха сцәа еихагы исааигәоуп

Хыи-ңси роуп икоу

Зегы рхазы икоуп

Never cackle till your egg is laid.

Уцаанза умкакан

Never fry a fish till it's caught.

Аңсыз зны икы, нас иузып

Ацыг ацла иқәцаланы ахә зшъаз хәа

Never judge from appearances.

Ауааы иңшрей исахъей рыла ихә умшьан

Ажә еиқәацәагы ахш шкәакәоуп.

Never offer to teach fish to swim.

Аңсыз азсашъа аумырцан

Азә иабду арашәашъа иирцон хәа

Never put off till tomorrow what you can do today.

Иахъа икоуцаша уацәахъы иахыумган

Never show your teeth if you can not bite.

Узымыцхауазар умгыгын

New broom sweeps well.

Аоымсаг ғыц ибзианы иаңссоит\ аоымсаг ғыцнацы

ибзиан иаңссоит\

✓ Nightingales will not sing in a cage.
Абыцакь иҗакыу акармацыс ашәа ахәазом

No carrion will kill a crow.
Акәраан алаҳәа ашьзом
Ала ажьы ала иафазом

No fence against ill fortune.
Улахь иану узацәцазом

No gift is more precious than a good advice.
Абжьагажәа бзиа ахамҗа ацкыс еиҗьуп

None knows the weight of another's burden.
Азә иеидара зака ихьанҗоу даәазәы издырзом
Азә иҗрасуа даәазәы издырзом

None so deaf as those that won't hear.
Зегь реиҗа идагәоу иухәо захар зҗахым иоуп

No smoke without fire.
Мцада алоа зыкалазом\амца ахьеикәым алоа деизом\
Зегьы мзызк-мзызк рымоуп

Nothing but ourselves can finally beat us.
Ухы иазууа уаҗа иузиуам

Nothing is stolen without hands.
Нап иамго ыззом

Of evil grain no good seed can come.

Амкэыба лауцар амкэыба аауеит

Досу илеи ихэеи иара иеипцшхоит

Ахэыц ахэыц авциаауеит

Old head and young hands.

Абырг ихыи аға имахэеи

One father is more than a hundred schoolmasters.

Абык шэык арцаоцэа дреигъуп

One fire drives out another.

Амца амца арцэоиаамца мцала идырцэоит\

One fool praises another.

Агаза агаза дирехэоиагазеи агазеи еибарехэоит\

One good turn deserves another.

Абзиара абзиара ахылэиаауеит

One ill example spoils many good

Цэак шэ-цэак арбаауеит

One man loves the priest, another his wife.

Азэы апап дигэапхоит, азэы- апап ипхэыс

Азэы ан дигэапхоит, азэы-апха

One man makes a chair, another sits in it.

Азэы асқам кайцоит, даеазэы дықөтөоит

Мыжда дырхаоуп, мыш-дыфаоуп

One must howl with the wolves.

Абга ирылоу бгацас дууроуп

Зашхәа утоу иашәа хәа

Узлоу рхылца ухаца

One scabby sheep will mar a whole flock.

Уаса хәчык агәарта зегы арпхтуеит

Цәак шә-цәак арбаауеит

Out of the frying-pan into the fire.

Азыршы иацәшәаз , азыблара далаҳаит

Абга иацәшәаз, амшә дагәыдҳалеит

Out of sight , out of mind.

Еиуарас икоу еибабароуп

P

Patience is a plaster for all sores.

Акыр зычҳаз акры ибеит \ашәбгы тлазны ибеит\

Patient men win the day.

Ачҳара змоу аиааира игоит

Акры зычҳаз акры ибеит\ашәбгы тлазны ибеит\

Plant the crab- tree where you will it will never bear. pip-pins.

Ацәаша ахьеитоухалакгы ацәахаҳа җалазом

Ахәыц ахәыц ахылҗиаауеит\авциаауеит\

Praise makes good men better and bad men worse.

Ауао бзиа арехэара инаалоит, ауаоы баапс дурехэар-
дыбжысуеит

Агаза дурехэар мацуоыс укаитцоит

Prove your friend when you are in need.

Аоыза агэакраёы дпышэа

Аоыза агэакраёоуп дахыудыруа

Put not your hand between the bark and the tree.

Уцям злам умхацэ алоумцан

Put your hand no further than your sleeve will reach.

Уқэцатэы баны \гэаҕаны\ ушьапы еицых

R

Rats desert a sinking ship.

Азаакэрылара иалагаз аҕба ахэынапқэа инрыжьюеит

Ахэынапқэа азаакэрылара иалагаз аҕба нрыжьюеит

Roll my log and roll yours.

Сықды урбылгыар, уқды сырбылгыап

Сахьяфо убагыр, уахьяфо збагып

Rome was not built in a day.

Римгы мышкала иаудыргылах

S

Say only good things of the dead.

Аңсы избахә бааңсны иумхәан
Иңсхьоу зегъы бзиоуп

Score twice before you cut once.

Қынтә ишәа, знык иңка
Бжынтәы ишәа, знык иңка

Scratch my back and I'll scratch yours.

Сыбға убағыр, убға збағып
Сахьяфо убағыр, уахьяфо збағып

Second thoughts are best.

Аңхәа иухәыцуа уара иуымаз, ашьтахь иухәыцуа –сара

Seek that which may be found.

Иузыңшаауа ауп узышьталаша

Send not a cat for lard.

Аңгәы шшаагара иумышьтын

Set a thief to catch a thief.

Ағыч икра ағыч инапы ианца

So many men , so many countries.

Зака тәыла ыкоу акара, убриакара қябыз ыкоуп
\атәылақәа зегъы рхатәы цас-қәабыз рымоуп\

Some what is better than nothing.

Узлацәағәо умамзар ацкыс, хацалакык умазар еиңьуп

Soon learnt, soon forgotten.

Ирласны иуцо ирласны иухаштуеит

Speak well of the dead.

Аңсы \иңсхьоу\ ибааңсны уихымцәажәан

Stretch your legs according to the coverlet.

Укәцатәы баны \гәатаны\ ушыапы еицых

Such carpenters, such chips.

Ауаста ицәакьала дудыруеит

Swift to hear, slow to speak.

Ирацәаны узырды, имачны уцәажә

Т

Tastes differ.

Азәы ан дигәапхоит, азәы-апха

The burnt child dreads the fire.

Амца иаблыз ахәычы амца дацәшәоит

The butcher looked for his knife and it was in his mouth.

Акәацтиды \арахәшыды\ иахәызба шиёыцакыз
дыцшаауан хәа

Азәы иеы дшақәтәаз деимдон хәа

The camel going to speak horns lost his ears.

Тәыюацшаара ицаз аслан алымхақәагы ацәызит хәа

Тәыюаагара ицаз аеада алымхақәагы хырцәеит хәа

The cat and dog may kiss, yet are none the better friends.

Ацгәи алеи гәыдеибакыларгы изеиыызцәахазом

The cat would eat fish and would not wet her feet.

Ацгәы ацсыз \акыр\ атахын, аха ашыапы баазар хәа
ишәон

The cobbler's wife is the worst shod.

Аймаазахы ипхэыс зегь иреигьу аймаа лышьоуп

The cock is master of his own dunghill.

Арбагьгы ахатэы кьамсар ианылагыло ахыс ахы
апхьазоит

Алагы иара ахатэы штаэы агэы гэгэоуп

The common horse is worst shod.

Оыцъа ирзеилоу аеы ашьапкэа баацсны ичацоуп

The cow that's first up , gets the first of the dew.

Шыжь игылаз иеан еаба ацеикит

The cow knows not what her tail is worth until she has lost it.

Ажэ ацыхэа ацэызаанза изыцсаз аздырзомызт хэа

The crow thinks her own bird fairest.

Алахэа аца зегь реиха ипшзоу цынашьоит

Досу илаҭабаа дилаҭыцъцъоуп

The dogs bark , but the caravan goes on.

Ала шуеит, акараван цоит

Ала шуеит, аеы хэуеит

The early bird catches the worm.

Шыжь игылаз ацыс ахэаца акит \амцыхьашэеит\

Шыжь игылаз иеан еаба ацеикит

The face is the mirror of the heart.

Ахаѣсахьа агэы иасаркьоуп

Гэы иҭоу хаѣы ианыцшуеит

The fish dies at the head.

Ацсыз ахала ибаауеит

The fox is known by his brush.(furred tail)

Абгахэчы а цыхэала иудыруеит

The hen of our neighbours appears to us a goose.

Агэыла игэыла икэты кызушэа ибоит

The leopard cannot change its spots.

Абра ахэыжэ акьоит, аха аказшыа азыцсахуам

The lion is not so fierce as he is painted.

Алым ишырхэатцэкьо алеишэа баацсым

The moon does not heed the barking of dogs.

Ала амза иеишуеит, аха амза уссгы иамам

Ала шуеит, аеы хэуеит

Ажъя абахэ иацэыгэшуан, абахэ ажъя ацсы тоупхэагы икамызт

The pot calls the kettle black.

Хабжъ иацхъа хабжъ уацы изхэом

The receiver is bad as the thief.

Амазарах иахэоугы агычгы еицшуп

The rotten apple injures its neighbours.

Ацэа баа даэа цэак арбаауеит

Цэак шэ-цэак арбаауеит

The scalded cat fears cold water.

Азыршы иаблыз ацгэы азыхьшэашэагы иацэшэоит

Азыршы иаблыз азыхьшэашэагы дацэхэон

The sleeping fox catches no poultry.

Ицэоу абгахэчы аонытэцсаатэ азкуам

The stream is always purer at its source.

Азы ахьцхыртае еснагь ицкьоуп

The tailor makes the man.

Ахаца дзырцшзо аҕеразы иоуп

The valiant never taste death but once.

Ахаца гəымшəа знык ауп даныцсуа

The voice of the people is the voice of God.

Ажəлар рыбжьи анцəа ибжьи

There is a black sheep in every flock.

Агəарта ауасеикəацəа агхазом

Кьахəк дызлам таацəара ыказам

There are lees to every wine.

Ах зцам ыы ыказам

Акгы згым аҕс иоуп

There are spots even on the sun.

Акы згым уао дыказам

Акгы згым аҕс иоуп

There can be no friendship where there is no freedom.

Ахақəйтра ахьыкам аиыызара зыкалазом

There is a crook in the lot of everyone.

Цьабаак мбазакəа аҕстазарамоа ианысхьада

There is a life in the old dog yet.

Алажə макьана амч ҕоуп

Алажə ажьа акуеит

А

Ажәар аҕы иупыло аҕсуа жәаҕкақәа реикупхьаза

Абжьиуаа (Абжьякәаа) ирықәгәығны зҕаца зсаз хәа
Who lives by hope will die by hunger.

Азә ижә анырза ижәтра ашә иргәгәон хәа
Lock the stable-door after the horse is stolen

Азә ан дигәаҕхоит азәы аҕха
One man loves the priest, another his wife. Concerning taste
there is disputing. Every man to his taste. Tastes differ.

Азәы иҕы дшақәтәаз деимдон хәа
The butcher looked for his knife and it was in his mouth.

Азәы иаб арашәаишьа иирцон хәа
Never offer to teach fish to swim

Аиқәа зшьам ишьухуеи
He that has nothing is frightened at nothing.

Аиха ажьякца иафоит, ауааы агәрәа
Care killed a (the) cat.

Еицәоу убаанза еиҕу уздырзом
We know not what is good until we have lost it.

Акгы згым аҕс иоуп
To err is human: There are lees to every wine: There are
sports even on the sun.

Акгы згым уао дыказам

There is a black sheep in every block: There are spots even on the sun: Every bean has its black.

Акыр зычхаз акры ибеит \ашә бгы тлазны ибеит\

All things come to those who wait: With time and patience the leaf of the mulberry becomes satin: Patience is a plaster for all sores: Patient men win the day.

Алты иаанаго цьалты иагоит

Come with the wind, go with the water.

Ан лкалт агха илеацәхоит

Like cow, like calf: Like mother, like daughter (child): A sheep of the old flock.

Агхьа иухәцуа уара иумаз, ашьтахь иухәцуа сара

Second thoughts' are best.

Абга ахәыжә акьоит, аха аказшьа азыцсахуам

The leopard cannot change its spots.

Абга ахьтам ала ташзом

There is no smoke without fire.

Абга иацәшәаз амшә дагәыдхалеит

Out of the frying-pan into the fire.

Бжынтәы ишәа знык ицка

Score twice before you cut once: Hear twice before you speak once.

Зыбз зырхааз асыс иаинызгы ианарцәеит,
иайнмызгы ианарцәеит

Fair and softy goes far.

Абзиа иоуп уахыгы \нарцэыка\ ирҗахыу

Whom the Gods love die young.

Абзиабара лашәүп

Hatred is blind, as well as love.

Бзиара нагза ыказам

Every day is not sunday

Абзиара абзиара иахыләиаауеит

One good turn deserves another: Good finds good.

Абзиара уны азы иат

Do good and throw it into sea: A good deed is never lost:
Good deeds remains, ill things else perish.

Абзиара ацыхәтәа ыззом

Good deeds remain, ill things else perish.

Абна алымха амоуп

Walls have ears.

Агабгыци ашьхабгыци еикәшәоит

Men may meet but mountains never.

Агаза анцәа дирыцхауп

God sends fortune to fools.

Агаза дыкамзар акәыш иифоз?

Fools build houses and wise men buy them.

Агаза бзиа даныкоу издырзом
Fools never know when they are well

Агаза дурехээр мацууыс укаитцоит
Praise makes good men better and bad men worse.

Гха змам уао дыказам
Every man has his weak side: Every man has his faults.

Гха змышьяуа уао дыказам
Homer something nods.

Гә

Агәара ахылакәу ихьцуеит
Flies haunt lean horses: Every one jumps a low wall

Агәмшәа бцъардагь дхацоуп
A courageous man never wants weapons: A man of
courage never wants weapons.

Гәы ицоу хаәы ианыцшуеит
The face is the mirror of the heart: What is in his heart is
on the tip of the of his tongue.

Аҕар ахаангы дкәатрахазом
A beggar can never be bankrupt.

Е

Еиуарас икоу еибабароуп
Out of sight, out of mind.

Д

Адагыгы сызтоу азы зегы иреихандаз ахәоит
Every bird likes its own nest.

Дасу илаҭабаа дилаҭыцъцоуп
A man thinks his own geese swans: Every ass loves his own
bray: Each bird likes to hear himself sing.

Дасу илеи ихәеи иара иеицшхоит
Of evil grain no good seed can come: As is the garden,
such is the gardener: Like cow, like calf.

Дасу иахьихьуа даҭәхәоит
Every heart knows its own bitterness.

Ж

Ажра зжыз иҭа дҭахаит
He that mischief hatches, mischief catches: Curses (misdeeds)
come to roost.

Жь

Ажьа абахә иацәыгәшуан, абахә ажьа аҭсы ҭоупхәагы
икамызт
Much water runs by the mill that the miller knows not of.

Азыршы иацәшәаз азыблара далаҳаит
Out of the frying-pan into the fire.

Азыршы иаблыз ахышхашхагы даҭәхәоит
The scalded cat fears cold water.

И

Иахьа икауцаша уацәахьы ииоумган
Never put off till tomorrow what you can today.

Иахьатәи акәтагы еигьуп уацәтәи акәты ацкьыс
A bird in the hand is worth two in the bush.

Кь

Кьахәк дызлам таацәара ыказам
There is a black sheep in every block.

Кә

Уқәцатәы гәаҭаны \баны\ ушьапы еицых
Put your hand no further than your sleeve will reach:
Stretch your legs according to the coverlet.

К

Икалаша иузахырҭазом
What must be must be.

Ала зшыыз итыша ихәеит

You made your bed, now lie in it.

Ала шуеит, аеы хәуеит

The dogs bark, but the caravan goes on: The moon does not heed the barking dogs.

Ала ажы ала иафом

Crows do not pick crow's eyes: Dog does not eat dog.

Ала илгәаз абажә \хышықәса аецәа\ еишуан

A burnt child dreads the fire.

Алагы иара ахатәы шҭаеы агәы гәгәоуп

The cock is master of his own dunghill.

Алажә ажыа акуеит

There is a life in the old dog yet.

Узлоу рхылца ухаца

One must howl with wolves: Follow the customs or fly the country.

Лак иамбо, лак иабоит

Four eyes see more than two.

Алацәгъа иаргы иафом, изфогы ианаџом

A dog in the manger.

Илоуцаз ааурыхуеит \илоуцаз ауп иааурыхуа\

As you sow, you shall mow.

Лахь иацшны кэац ршоит
A good dog deserves a good bone.

Алашэ ииҥахыу ы-блакы
A blind man would be glad to see.

М

Малс икоу гэабзиароуп
Wealth is nothing without health. Good health is above wealth.

Имгэыгкэа ицсхьада
While there is life there is hope.

Амкэыба лауцар амкэыба аауеит
Of will grain no good seed can come.

Имцсуа азэгы дыказам
Man is mortal. All men are mortal.

Амц мцыуроуп
A lie has no feet.

Амца мцала идырцэоит
Fight fire with fire. One fire drives out another.

Амшцэгьа амшбзиа ацуп
After a storm comes a calm.

Мышцэгьа мацара калазом
After a storm comes a calm.

Амшцэгьа шыбзиахарыз, ауады баацсы дыбзиахондаз
After a storm comes a calm.

Мыжда дырхаюуп, мыш дыфаюуп
One man makes a chair, another sits in it.

Мыцхәы икьиуа ацгәы ахәынап азкзом
Great bakers are no biters.

Мыцхәы ишуа ала цхазом
Barking dogs seldom bite.

Н

Анышә ужыр, анышә аауеит
Blood will have blood.

П

Зпа дымцсыц уца диумырцәуан
He that has no children knows not what is love.

Апан узымдыруа азы уеалоумыжбын
Cross the stream where it is ebbest.

Ацсра зегы еикаранатәуеит
Death is the grand leveller.

Ацсра хәшәы амазам
There is a remedy for everything.

Ицсхьоу зегы бзиоуп
Say only good things of the dead.

Аңсы избахә бааңсны иумхәан

Say only good things of the dead: Speak well of the dead.

Аңсыз хыла ибаауеит

Fish begins to stink at the head: The fish dies at the head.

Аңхәыс аизараәы думхәан, ацә шьхалбаан иааумхәан

Choose a wife on a Saturday rather than a Sunday.

Цшра бзиа еижьагоуп

Appearance are deceitful.

С

Сара сышьтахь адунеи зтәарахааит зхәаз иеипш

After us the deluge.

Сара сышьтахь ахаҳәгы ауааит зхәаз иеипш

After us the deluge.

Сара сышьтахь дгыли-жәдани еикәыбгааит зхәаз иеипш

After us the deluge.

ТӘ

Атәым кәтыжь хаауп

Forbidden fruit is sweet.

Тәыаа аагара ицаз аеада алымхақәа хырцәеит хәа

The camel going to seek horns lost his cars.

Т

Атаацәагы кьахәк дрылиаауеит

Many a good father has a bad son: Many a good cow has a bad calf.

Ути-сыти еишьтоуп

Who ever makes great presents, expects great presents in return.

ТӘ

Тәи-млашы зеибадыруам

He that is warm things all so, he whose belly is full, believes not him who is fasting.

У

Ууа бзиа иуиҭо кәныумшьян

Do not look a gift horse in the mouth.

Ауааы знык ауп даныцсуа

A man can die but once.

Аус зымуа акыргы имфароуп

He who does not work neither shall eat.

Ф

Сахьафо убагыр, уахьафо збыгып

Roll my log and will roll yours: Scratch by back and I shall scratch yours.

Х

Ахага иажәа кәышуп \хәа\

A fool may sometimes speak to the purpose: A fool may give a wise man counsel.

Ухатәы мца зегьы иреигьуп

There is no place like home.

Ахцәы \ахахәы\ змам аххәа иазиуазеи

A blind man will not think you a looking glass.

Ахшара бзиа дызмоу анасыцгы имоуп

Happy is he that is happy.

Ухы иазууа уаҕа иузиуам

Worthing but ourselves can finally beat us.

Хыи цсиуп икоу

Wear is my shirt but nearer is my skin.

Хык ацкыс ѿ-хык хәа

Two heads are better than one.

Узлоу рхылца ухаца
Do in Rome as the Romans do.

Хынтә ишәа, знак иңка
Measure thrice and cut once.

Ахыткьарей- ажәаткьарей
A word spoken is past recalling.

Ахыдара мыцхәы ашьапы арааңсоит
Little wit in the head makes much work for the feet: When the head does not work . the legs suffer.

хә

Ахәыц ахәыц авиаауеит
Plant the crab- tree where you will never bear pippins: Of evil grain no good seed can come.

хә

Хамтас иуыртаз аеы афьца уцампшын
Do not look a gift horse in the mouth.

Ахәара мариоуп акацара цәгьоуп
Easier said than done.

Ц

Аца иаблыз ахьшәашәагы даҭәхәон

A burnt child dreads the fire.

Ацгәы икьиуа ацкьыс имкьиуа еицәоуп

Dumb dogs are dangerous.

Иццакыз иҭа длашәхеит

More haste less speed. error is always in haste . haste makes waste.

Ацыҭ ацла иқәцаланы ахә зшьоз хәа

Never fry a fish till it is caught: Do not count your chickens: Catch the bear before you sell his skin .

ЦӘ

Ацәҭа зуа абжа изацуп

Curses come to roost.

Цәҭа мбакәа бзиа узеилкаауам

When the pinch comes . you remember the old shoe.

Ацәҭара ацәҭара ахыләиаауеит

Blood will have blood.

Ц

Цаара пхашьаразам

He that nothing questions nothing learns.

Ацла иқәымлац ацла далмыюрзац

He that never climbed, never fell.

цә

Цәак шә-цәак арбаауеит

One ill example spoils many: One scabby sheep will mar a whole flock: The rotten apple injures its neighbours.

ч

Ачча иғәы иағоуп

A little pot is soon hot.

е

Аеада алымхала иудыруеит, ауааы иажәала

A tree is known by its fruit.

Аеада акәадыр ақәутцар иехома?

An ass is but an ass, though laden with gold.

Аеггы жәлала июеит

A sheep of the old flock.

Аеы бзиа амахмыз атахзам
A good horse should be seldom spurred.

Аеы иакәмтәац аеы дканамыжьзацт
He that never fails, never grows rich.

Аеы машьца\ зыкра мариоу аеы\ абга ҕазом
All lay load on the willing horse.

Аеи аеадеи еитнызыпсахлаз иеипш
He changes a fly into an elephant.

Еыпхти еыпхти еибабыҕеит
Like will to like.

Ш

Зашхәа уҕоу иашәа хәа

Follow the customs or fly the country. do in Rome as the Romans do: If you are sitting on his car you must also sing his song: Who keeps company with the wolf will learn to howl: One must howl with the wolves.

Шь

Ашьа ицаша ада иалагылом
What must be must be.

Шьыжь игылаз иеан еаба ацеикит

The cow that is first up gets the first of the dew. The early bird catches the worm. first come, first served.

Q

Адымсаг ыц ыцнацы\ ибзианы иадссоит
A new broom sweeps well.

Адыза бзиа агәакраәоуп дахьудыруа
A friend in need is a friend indeed: A friend is never known till
a man have need: Your friend when you are in need.

Ць

Уцьам злам умҳацә алоумцан
Put not your hand between the bark and the tree: Fools will be
meddling.

Формат 60x90 1/16. Тираж 500.
Физ. печ. л. 4. Заказ № 631.

Издательско-полиграфическое объединение
Республики Абхазия
г. Сухум, ул. Эшба, 168.

